

עלון מספר 152 – נובמבר 2026

1. אירוע חנוכה
2. מהעיתונות: טלי מנס-ברקוביץ, אלישע מדן ופרופ' חן קוגל
3. תא"ל יפעת יגר-אשר: ראש חטיבת תכנון ומנהל כ"א בצה"ל
4. "עדים במדים" – רותי פיקסלר עם משלחת שב"ס
5. תערוכת הציורים של רֶפקין נאום (נחום) (אוז'גורוד)
6. חסידי אומות העולם: גרינפלד - שנהב מלכה (Lipcsa)
7. ישראלים ילידי קרפטורוס: איצקוביץ צבי (Benedykivtsi)
8. משלנו: אקרמן יוסי (טיאצ'בו)

לאה מרים ראובני ז"ל – יהי זיכרה ברוך!

ביום ראשון, ל' תשרי תשפ"ז, 11.10.2026 הובאה לקבורה בחיפה לאה מרים ראובני, ילידת 1926, אירשאבה. **לאה השיאה משואה בשנת 2020 בטקס יום הזיכרון לשואה ולגבורה ב"יד ושם"**. סיפור חייה הובא בעלון 69 במאי 2020 ומופיע גם בקובץ "משלנו", לשונית גלריה – ספרים באתר העמותה Carpati.org.il. המסר שלה לדור הצעיר: **"אל תיקחו את המדינה כמובנת מאליה. קיבלתם את המדינה על מגש של כסף. אם היה לנו לאן לברוח בזמן המלחמה לא היו משמידים כל כך הרבה מהעם שלנו. קחו אחריות על עצמכם, על המשפחה, על החברים. חיו חיים בעלי משמעות. את השם "מרים" הוסיפה לאה לשמה על-פי הסיפור התנכ"י: הצלת האח, משה – כשם שלאה הצילה את אחיה.**
הקישור להדלקת המשואה: https://www.youtube.com/watch?v=jgP3h14l5gM

1. אירוע חנוכה

ראו את הפרטים בנספח לעלון זה. האירוע יתקיים ביום ראשון, נר שלישי, ב-06.12.2026

2. מן העיתונות [כתבות על המתועדים ב'-ג' מופיעות בקובץ "משלנו": Carpati.org.il – גלריה – ספרים]

א. טלי מָנֵס-ברקוביץ: טלי הפכה, בעל כורחה, לידוענית... היא האישה שהלכה לשירותים, עם בתה נינה, במטוס פליי דובאי, שמעה את הצעקות מהקוקפיט והבינה שאירוע חריג מתרחש באותם רגעים קריטיים. בזכות עירנותה החל בעלה ושאר גיבורי האירוע לפעול להצלת הטייס וכל שאר הנוסעים. מסתבר **שטלי היא בתם של אירנה ואנשל ברקוביץ, ילידי חוסט, שעלו ארצה בשנות ה-70 ומתגוררים בראשל"צ.**

ביום חמישי, ה-8.10.2026 הם קיבלו **את אות הנשיא לגבורה אזרחית** – שאין ראויים מהם לשאת אותו.
"ראיתי במו עיניי איך הוא דוקר את הטייס": טלי ברקוביץ' מָנֵס מתארת את הרגע בו היא הבינה שמנסים לחטוף את המטוס.
הריאיון המלא בקישור הבא:
https://www.facebook.com/watch/?v=2167932607466134

איך אמרה האימא אירנה: בשם המשפחה מָנֵס גלום **הנס** הענק שקרה להם – ולכל עם ישראל... **מה גדול הנס!**
התמונה מאתר פשפשוק בפייסבוק

אתר כאן: נשיא המדינה יצחק הרצוג ורעייתו מיכל - יחד עם מקבלי "אות נשיא המדינה לגבורה אזרחית".
טלי ובעלה צביקה הם הזוג משמאל
צילום: חיים צח/ לע"מ

ב. הליכוד הודיע על שריון אלישע מדן, שנפצע אנושות במלחמה / מורן אזולאי, Ynet 8.9.2026
אלישע מדן הוא נינו של ר' יִשכר דֹב (בֶּריש) וייס מוֶרצקי [מחוז Volovets].
"מפלגת הליכוד הודיעה כי שריינה למקום ה-11 ברשימתה לכנסת ה-26 את אלישע מדן, לוחם מילואים וממייסדי היישוב אביגיל שבהר חברון, שהשיא משואה ביום העצמאות ה-77. **מדן נפצע באורח אנוש ואיבד את שתי רגליו בפעילות בצפון רצועת עזה.** באותו אירוע נפלו ארבעה לוחמים. בהודעת המפלגה נכתב: "**תהליך השיקום הארוך שעבר אלישע הפך לסמל של עוצמה, נחישות ואמונה בכוחם של החיים.** מתוך הפציעה הקשה והמחיר הכבד שנשא בגופו, בחר אלישע להפנות את מבטו קדימה, להמשיך לפעול, לחזק ולהעניק תקווה לישראלים רבים". **נאחל לו הצלחה במילוי תפקידו – ובעיקר – בריאות איתנה!**

ג. פרופ' חן קוגל חושף ראיות לתוכנית ההשמדה שביצע חמאס | קשה לצפייה / אריאלה איילון, אורן רייס Ynet 4/10/2026. קישור לכתבה המלאה: https://www.ynet.co.il/health/article/syonr6d5fe
פרופ' חן קוגל הוא נכדם של שרה וחיים קוגל. שרה הייתה ילידת מונקץ' וד"ר חיים קוגל היה המנהל והמייסד של הגימנסיה העברית במונקץ'. [כתבה עליהם בקובץ "משלנו"].
מתוך תקציר הכתבה שנעשה על ידי AI:
"*המרכז הלאומי לרפואה משפטית התמודד עם זיהוי של למעלה מ-900 קורבנות מאירועי 7 באוקטובר, משימה שהייתה מורכבת במיוחד בשל מצבן הקשה של הגופות, אשר חייב שימוש בטכניקות זיהוי מתקדמות.
*הממצאים הפורנזיים חשפו דפוס פעולה שיטתי ומתוכנן של אכזריות. ממצאים אלו, לפי פרופ' חן קוגל, מנהל המרכז, **מצביעים על תוכנית השמדה סדורה** ולא על התפרצות אלימות ספונטנית.
*למרות האתגרים, המכון הגיע **להישג חסר תקדים של 100% זיהוי ודאי** של הגופות שהובאו אליו. בנוסף, הוקמה ועדה תקדימית אשר קבעה את מותם של 44 חטופים ללא גופה, על מנת לספק ודאות למשפחותיהם.
*החשיפה לזוועות גבתה מחיר נפשי כבד מהצוות, **ופרופ' קוגל עצמו אובחן כסובל מתסמונת פוסט-טראומטית.** במקביל, הוא מצביע על קשיים בהפצת הממצאים בקהילה המדעית הבינלאומית, **שלטענתו נובעים מהתעלמות ואנטישמיות."**
נאחל גם לפרופ' חן קוגל הרבה בריאות והמשך עשייה משמעותית כל כך!

3. תא"ל יפעת יגר-אשר: ראש חטיבת תכנון ומנהל כ"א בצה"ל
גילוי נאות: יפעת היא בתו של בן דודי ז"ל, מנחם יגר, נכדתו של דודי, שמל'קה יגר, יליד Kosivska Polyana, [מחוז ראחוב].
ב-11.10.2026 התקיים בתל השומר טקס, בו התמנתה תא"ל יפעת יגר-אשר לתפקיד ראש חטיבת תכנון ומנהל כ"א בצה"ל. החטיבה שייכת לאגף כוח האדם (אכ"א) ועוסקת בבניין הכוח האנושי, תכנון כוח האדם בסדיר ובמילואים, ומדיניות המשאב האנושי בצה"ל. יפעת סיימה בהצלחה תפקיד בן שנתיים כמפקדת מיטב, האחראית על כל בסיסי הגיוס לצה"ל. היא הייתה האישה הראשונה המפקדת על יחידה זו.
תא"ל יפעת יגר-אשר יחד רותי ויהודה פיקסלר

4. "עדים במדים" – רותי פיקסלר עם משלחת שב"ס

באוקטובר יצאתי עם משלחת שב"ס למסע "עדים במדים" כנציגת המשפחות השכולות של שב"ס. אבי, אלכסנדר יגר, יליד 31.10.1923, קוסובסקה פוליאנה [Kosivska Polyana, מחוז ראחוב] היה החלל הראשון של שב"ס, אשר נפל במילוי תפקידו במרד אסירים ביטחוניים, שפרץ בכלא שאטה ב-31.07.1958. אימי, פנינה, יצאה למאבק משפטי בן שש שנים, שבסופו הושוו זכויות אנשי שב"ס לזכויות החיילים והשוטרים.
בשנת 1997 יצאתי לראשונה למחנות המוות בפולין, עם תלמידים, במסגרת עבודתי בתיכון בחולון.
ב-2024 הגעתי שוב לאושוויץ – עם קבוצת חברי העמותה, צאצאי קרפטורוס. שני המסעות היו מרגשים עד מאוד – כל אחד מסיבותיו [מפגש ראשון עם ההיסטוריה היהודית - ונסיעה עם אנשי העמותה, כשלכולנו מכנה משותף של אותו גורל]. אך הנסיעה הנוכחית הייתה עוצמתית במנעד הרגשות אותם חוויתי. **הייתה בכך סגירת מעגל עם הארגון של אבא שלי.** התרשמתי מאוד מחברי המשלחת ומהערכים שהם ביטאו לאורך מסע זה. רב המשלחת הביא שופר וספר תורה של שב"ס, אשר ליוו אותנו בכל הטקסים בבתי הכנסת בהם ביקרנו.

מאיידנק, ליד הר האפר של הנרצחים, בקריאה העזה: עם ישראל חי!

אושוויץ 2 - בירקנאו

קצין שב"ס, עם נעליים מוכתמות בדמו בעקבות
מבצע הצלת יותר מ-50 פצועים מפסטיבל הנובה

בשערי בירקנאו, עם קצין שב"ס

הנחת זרים על המסילה באושוויץ בירקנאו

מספרת את סיפורו של אבא

הטקס בטרבלינקה

אשא עימי, עד יכלו כוחותיי, את חוויית המסע המרגש והחשוב הזה. אנו נושאי לפיד הזיכרון ומחוייבים להעבירו לדורות הבאים!

5. תערוכת הציורים של רָפקין נאום (נחום) (אוז'גורוד)

ביוני 2026 קיבלתי מידע מחברנו, צבי וולף, באוקראינית (שכמובן תורגם), המספר על תערוכת ציורים של נאום רפקין, שנפתחה באוז'גורוד. וזהו המידע: "ב-17 ביוני נפתחה תערוכת עבודות של האמן הטרנסקרפטי המפורסם ממוצא יהודי, נאום רפקין (Nahum Repkin) (1941-2013), בשטח הקונסוליה הכללית של הונגריה באוז'גורוד. נאום נולד ב-Chernihiv [צפון אוקראינה], אך מ-1946 חי באוז'גורוד.
התערוכה איגדה כ-30 ציורים מאוסף משפחתו של האמן. חלק מהיצירות המוצגות - מוצגות לקהל הרחב בפעם הראשונה. הציורים משקפים את יופייה של טרנסקרפטיה, את טבעה, את אורה ואת אווירתה הייחודית, אשר תפסו מקום מיוחד ביצירתו של האומן.
משתתפי האירוע התקבלו על ידי הקונסול הכללי של הונגריה באוז'גורוד, יוז'ף בצ'קאי. הוא הדגיש את חשיבות הצגת המורשת היצירתית של נאום רפקין והודה לבן האמן, יבגני רפקין, על שימור והפצת יצירתו של אביו, וכן ליאנוש מֶשקי, שיזם את התערוכה.
במהלך הפתיחה, ציין רב אוז'גורוד ואזור טרנסקרפטיה, מנחם-מנדל וילהלם, אמר כי ציורי הנופים של נאום רפקין אינם רק יצירות אמנות, אלא גם השתקפות של החיפוש הרוחני העמוק של האומן, רצונו להבין את יופיו של העולם ומשמעויות עמוקות יותר - באמצעות אומנות.
באירוע נכחו גם נציגי קרן חסד-אריה - המתנדב ארקדי גנדלר ונציג הקרן באזור טרנסקרפטיה, יורי הלפרט. התערוכה הפכה להזדמנות נוספת לכבד את מורשתו היצירתית של האמן ולהציג לקהל רחב את תרומתו לחיי התרבות של טרנסקרפטיה."

בעקבות המידע הראשוני מצאתי עוד תיעוד על התערוכה באתר 🎨sakura.news.uzh ואוסיף רק את המידע הנוסף: "נאום רפקין הותיר חותם ניכר לא רק באמנות, אלא גם בהתפתחותה של אוז'גורוד. הוא היה זה שעמד בראש מפעל מיסקסוויטלו* [באוקראינית: Міськсвітло, בהגייה באנגלית: Misksvitlo, בתרגום לעברית: אור העיר] ועמד בראשו במשך יותר מארבעה עשורים. במקביל, האומן יצר באופן פעיל, הציג את עבודותיו במדינות רבות בעולם ועסק בצדקה.
משתתפי האירוע ציינו את החמימות והאור המיוחדים של ציוריו, כמו גם את הערך התיעודי של הנופים העירוניים, אשר שימרו את האדריכלות והנופים של אוז'גורוד העתיקה.

♡ התערוכה הפכה לא רק לאירוע אמנותי, אלא גם להזדמנות לכבד את זכרו של אדם שהקדיש את כל חייו לעיר הולדתו, ליצירתיות ולשירות לעם. 🔑התערוכה תהיה פתוחה לפחות חודש.

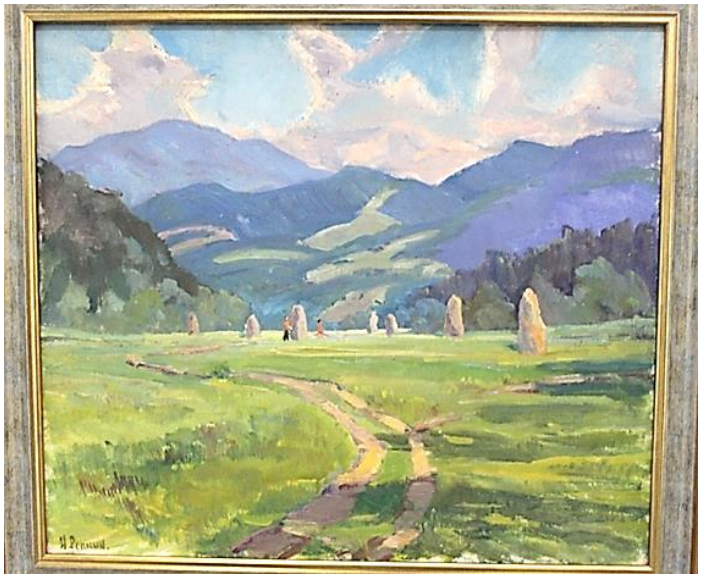
* Міськсвітло הוא מפעל עירוני העוסק בתחזוקה, תיקון ומודרניזציה של רשתות תאורה חיצוניות, מתקני רמזורים ותאורת עיר. המשימות והשירותים העיקריים של מפעלים אלה הם: תאורת רחוב: תיקון שוטף של תאורת רחוב, החלפת מנורות, הנחת רשתות חדשות ובקרה על לוח הזמנים היומי של הדלקה וכיבוי האורות. רמזורים: תחזוקה, פיקוח טכני והתקנה של מתקני רמזורים חדשים.

בנו של האמן, יבגני רפקין, סיכם את פתיחת התערוכה. הוא הודה לקונסוליה הכללית של הונגריה באוז'גורוד על המקום שסיפק ולכל מי שהצטרף לאירוע. הוא שיתף זיכרונות מאביו, שמעולם לא בזבז זמן, היה מסור לעבודה, לאמנות ולעזרה לאנשים. לדבריו, אביו הותיר אחריו מורשת יצירתית משמעותית, ומשימתם של צאצאיו היא להבטיח שיצירות אלה לא יישארו על המדפים, אלא יקיימו אינטראקציה עם הקהל. הוא מקווה שהתערוכה הנוכחית תמצא תגובה בקהילה.
מכיוון שגם הרב מנחם-מנדל וילהלם השתתף באירוע הפתיחה, פניתי אליו לקבל תמונות.
התמונה שלמעלה היא דיוקן עצמי של הצייר, אחת מהתמונות ששלח לי כבוד הרב.

יבגני רפקין, בנו של נאום – שני מימין; הרב מנחם-מנדל וילהלם – שני משמאל

כמה מציוריו של נאום רפקין

המכובדים בטקס פתיחת התערוכה

הקהל הרב בתערוכה, כשברקע התמונות. הבחור עם כובע הקסקט הוא הבן, יבגני רפקין

ובנימה אישית: השם רפקין היה מוכר לי מסיפור שסיפר לי בעלי, יהודה, כשכתבתי את עבודת השורשים על משפחתו. מסופר בספר השורשים על אחיו של נאום, סיומה; גם את נאום בעלי הכיר... אביא את הסיפור על סיומה ואירו, אביו של בעלי:

"לסולוטבינו הגיע ללמד כימיה בחור יהודי בשם סיוֹמָה (סימיון) רֶפקִין. אירו לא התלהב מלכתחילה להשכיר לו חדר, אך במחשבה שנייה, חשב שזה רעיון טוב, שכן סיוֹמָה יוכל לעזור לבָּנים בשיעורי הבית שלהם. בשיחות שבין אירו לסיוֹמָה הם העלו גם את חשיבות הכסף, כשאירו מציין, שלמרות השכלתו הגבוהה [של סיוֹמָה], הכנסתו כה דלה עד שהוא מתהלך בגרביים קרועות ובנעליים בלויות... סיוֹמָה השיב לאירו: "...אבל הכרית שלי לא רועדת בלילה"! סיוֹמָה היה בן 24 לערך ורצה להינשא לבחורה יהודייה. אך בקרפטים לא היו בנות צעירות שיתאימו לו, כיוון שהבוגרות ביותר היו ילידות 1946, כלומר, בנות 14 לערך. ואז, באחד הימים, לאחר סגירת עסקה עם הגויים, תוך כדי הרמת כוסית, סיפרו הגויים לאירו על בחורה יפיפייה, מורה גם כן, שהגיעה לכפר Rokosovo [לא רחוק מחוסט]. הרבה בחורים חיזרו אחריה, אך משהסתבר להם שהיא יהודייה, הבינו ש"זה לא מתאים". אירו "תפס" שזו שעת-כושר למצוא לסיוֹמָה שידוך. הוא אסף את סיוֹמָה ויחד נסעו במכוניתו המקרטעת של אייזיק פייג, בן-דוד של סימה, אשתו, לראות את הנערה. בדרך הבחין אירו בגרביים ובנעליים העלובים של סיוֹמָה ועצר באחת החנויות לקנות לו בגדים ונעליים חדשים, במקום הבלויים. בהגיעם לכפר, ארע תקר בגלגל המכונית. הבחורה שהביטה מהחלון על החבורה הייתה לא אחרת מלֶנָה, הנערה "המבוקשת"... מכאן לכאן, נוצר הקשר וכעבור זמן קצר נישאו סיוֹמָה ולנה. הם שכרו חדר בחוסט [אצל בלה פוקס, חברתנו] ונולדו להם 2 בנים.

- בשנת 2007 ביקרו איציק [אחיו של בעלי] ויהודה בחוסט. הם רצו לבקר את סיומה. הם אמרו לנהג ששכרו שהם מבקשים לנסוע למחרת לחוסט. הנהג התעניין לדעת האם הם רוצים לראות את אדון רפקין. כשאישרו שזו בקשתם הוא סיפר להם שסיומה נפטר שבוע-שבועיים לפני כן..."

לנה וסיומה רפקין, אחיו של נאום

6. **חסידי אומות העולם: גרינפלד - שנהב מלכה [בת 4] – חוסט* [ראו את השלמת המידע בהמשך: Lipcsa, מחוז חוסט]**
פעולת ההצלה של חסיד אומות העולם התקיימה בליפשה, בגטו Iza ובבודפשט.

Ferenc Fertitics היה סטודנט צעיר, יליד 1915, שחי בבודפשט. ליד דירתו גרה **לאה גרינפלד**, יהודייה ילידת הוסט. מאז שבעלה גויס לפלוגות העבודה, היא גרה לבדה ועבדה לפרנסת שלושת ילדיה הקטנים.
Fertitics התיידד עם המשפחה, וחיבב במיוחד את בתה בת הארבע של לאה גרינפלד, **מלכה**.
בזמן הכיבוש הגרמני של הונגריה, שהתה מלכה בחוסט עם סבה, סבתה ודודה.
בחוסט רוכזו היהודים בגטאות באפריל, ומשם, במאי 1944 החלו לגרש מספר רב של יהודים לאושוויץ.
בבודפשט, לאה הייתה נואשת להציל את בתה, אך כיהודייה, היא לא הורשתה לצאת אל מחוץ לעיר.
Fertitics הציע את עזרתו. הוא נסע לחוסט ברכבת, והתגנב לגטו, שם העביר פתק מבעד לגדר, שבו נכתב שהוא בא לקחת את מלכה גרינפלד הקטנה לבודפשט. דודתה של מלכה העבירה את הילדה דרך הגדר לזרועות Fertitics, והוא נסע איתה ברכבת לבודפשט. שם מסר אותה לאמה, לאה.
כמה ימים לאחר מכן גורשו כל יהודי חוסט לאושוויץ.
בניסיון נוסף להציל ילדים יהודים מהגטו Fertitics נתפס. הוא נעצר, נשפט ונידון למאסר, שם שהה עד השחרור.
לאחר המלחמה עלתה לאה גרינפלד לישראל, יחד עם משפחתה.
מלכה נישאה וילדה **11 ילדים*** [ראו עדכון בהמשך]. כל הילדים הללו, יחד עם שאר בני המשפחה, היו במקום לברך את Fertitics בבואו לארץ.
ב-18 בפברואר 1981 הכיר "יד ושם" ב- Ferenc Fertitics כחסיד אומות העולם.

27.5.1981 – הטקס ב"יד ושם". Ferenc Fertitics במרכז

מלכה ראשונה מימין

Ferenc Fertitics

השם המלא של מלכה הוא אסתר מלכה – כפי שעולה מאתר "יד ושם".
הפתעה גדולה נפלה בחלקי כשהקלדתי את שמו של חסיד אומות העולם בגוגל. עלה אתר של ארכיון "משואה" ושם נכתב: מספר פריט: 13385
כותר: חסידי אומות עולם - הניצולה - גרינפלד **(שנהב)** מלכה, הונגריה.

המציל - פרטיטיק פרנץ Fertitics Ferenc.
כך נגלה לי שם המשפחה של מלכה...
כשחיפשתי בגוגל את שמה עלה אוצר נוסף: "גנזך קידוש השם – מכון לתיעוד, מחקר והנצחה" ובו הכותרת הבאה: **מלכה שנהב – מלאך שמר על אמא / ניסי ההצלה של האם (בודפשט, הונגריה)**
כולל תמונתה של מלכה...
כך נודע לי על הספר **"בעקבות משפחה אחת"** - תיעוד קצר על קורותיה של מלכה וספר שנכתב על ידי המשפחה.
על הספר: עדות של חיה מלכה אסתר שנהב (לבית גרינפלד) ילידת 1940, בודפסט, הונגריה.

הערה: העדות נשענת בעיקר על הידוע לה ממשפחתה עקב גילה הצעיר במלחמה. בית הוריה, תיאור החיים בבית הוריה בפרוץ המלחמה, האב גוייס, האם שלחה את העֵדה לכפר הוריה בהרי הקרפטים, ניצלו בנס עם הגירוש לקמיניץ פודולסק, פעם שנייה ניצלה ב 44', לאחר הכיבוש הגרמני את הונגריה, והוחזרה לבודפסט, שם הוסתרה בבית הילדים. לאחר השחרור ההורים התאחדו והמשפחה עברה מספר מדינות, והגיעה לצרפת. משם עלו לארץ.

1940-41: האב שירת בצבא ההונגרי, 1941-43: שוחרר והיה עם משפחתו. ברכת הרבי מבלז לדודה לפני יציאתו לפלוגות העבודה. האב נלקח ב- 43' גם הוא לפלוגות אלו. ב- 44' נשלחה לכפר ליפשה [Lipcsa,] לבית זקניה. **אחיה נולד בקיץ 44'**. האם חיפשה מוהל במסירות נפש: **"אם למות, שימות כיהודי"**.

נס ב-41' - ההונגרים אספו את יהודי ליפשה בבית הכנסת; העֵדה וחלק מהמשפחה ניצלו בנס והוצאו מהציבור. הסבתא לא רצתה לחלל שבת והועלתה לרכבת המשלוחים. הנס –הופסקו הגרושים כשהגיעו לקמיניץ פולדוסק. בינתיים בליפשה בזיזה ע"י ההמון. המשפחה שבה לליפשה, העֵדה חיה בבודפסט. ב-44' שוב נשלחה לליפשה ואז הכיבוש הגרמני, עדויות מהמשפחה על העלאת כלי פסח: "מי יודע אם נזכה להשתמש בהם?" השאלה: מה עושים עם העֵדה? שיחדו חייל הונגרי שיעבירה לבודפסט, לקח את הכסף וזרק את העֵדה ליד בית הכנסת, שם רוכזו יהודי הכפר, מגטו איזא [Iza]. מחוסט, הצליחו לשלוח גלויה לבודפסט; האם קיבלה אותה. יד ההשגחה פגשה כומר במדרגות, שהסתכן, ובסיוע היודנראט באיזא הצליחו להוציאה. אינה זוכרת את הנסיעה, אך מתארת ע"פ עדות הכומר את הניסים בדרך. הצליחה לחבור לאימה, הניסים שהיו בבודפסט, האֵם בבית מוגן, הילדים בבית ילדים. לאחר המלחמה עברו לרומניה, נפגשו באב, עברו לסלובקיה ומשם לצרפת. הגיעו במסגרת אגו"י לקיבוץ ב- Hénonville [הכשרת "נצח ישראל" שהתקיימה במקום, הנמצא כ-60 ק"מ צפונית לפאריס]. ב- 47' עלו לארץ.

באתר "יד ושם" יש עוד פרטים על המשפחה.
לאה, האימא, הייתה מבית איצקוביץ, בתם של אברהם ופעסל.
פעסל הייתה ילידת 1888 מ- **Lipcsa**, **מחוז חוסט** [ולא בחוסט]
אברהם, יליד 1887 מנרסניצה [מחוז טיאצ'יב], התגורר בליפשה ועבד כחייט.
לבני הזוג היו 6 ילדים, שאחת מהן, רבקה, נספתה בשואה.
רבקה הייתה ילידת 1913, התגוררה בבודפשט ועבדה כתופרת. האחות המתעדת, ציפורה, רשתה את נסיבות מותה: "הגרמנים ירו בה בגלל שהיא שברה את הרגל בהליכה ממקום למקום".

רבקה איצקוביץ, האחות של לאה

פעסל ואברהם איצקוביץ –
ההורים של לאה

לאה הייתה נשואה למשה גרינפלד. אחד מילדיהם הוא יוסף. הוא, למעשה, כתב את הספר המשפחתי. בכתבה שמצאתי אודותיו כתוב שנולד להם אח בגטו בודפשט, שעל לידתו כתוב גם בכתבה שלעיל, ויוסף מציין **שאח זה הינו אחד מניצולי השואה הצעירים ביותר.**
לאחר העלייה ארצה פתחו הוריו חנות בדים ידועה בגבעתיים.
הצלחתי לאתר את מלכה שנהב ואת אחיה יוסף, יליד 1942. האח שנולד בגטו בודפשט בשנת 1944 הוא דוד. מלכה סיפרה שהוריה, שניהם ילידי ליפשה, היו בני דודים בדרגה שנייה. לאה – ילידת 1911 ומשה – יליד 1912. להורים הייתה בת נוספת לפני לידתה של מלכה, שנפטרה – ולא ברור באילו נסיבות.
לאה שילמה כסף לחיל הונגרי שיעביר את מלכה חזרה לבודפשט, אך הוא נטש אותה במתחם בית הכנסת בליפשה. כשללאה נודע על כך, היא ישבה על מדרגות מבנה ובכתה. ראה אותה Fertitics Ferenc, פרח כמורה, שאביו היה שונא יהודים גדול, והוא התנדב לעזור ללאה – כך ניצלה מלכה.
למלכה נולדו **14 ילדים, היא מתגוררת בירושלים; בעלה, דוד, נפטר. מלכה העידה שב"שבט" שלה יש כיום 285 בני משפחה!**

לאה נפטרה במאי 1989 והיא קבורה בסגולה, פתח תקווה.
על המצבה מונצחים ההורים והאחות שנספו בשואה.

קישור לאתר "יד ושם:
https://collections.yadvashem.org/en/righteous/4014812

7. ישראלים ילידי קרפטורוס: איצקוביץ צבי (Benedykivtsi)

אל שמו של צבי הגעתי מתוך זיכרון רחוק: הוריי עלו ארצה בספטמבר 1946 באוניית המעפילים "פלמ"ח"; הם גורשו לקפריסין לאחר מאבק עם הבריטים – וחזרו ארצה במרץ 1947. איתם באונייה היה זוג נוסף מקרפטורוס – אתוקה (אסתר) ומשה איצקוביץ. החברות בין הזוגות צמחה באותם ימים. אתוקה הייתה אשת חיל מיוחדת: היא רכבה על אופנוע, עם "סירה", בה ישבתי עם בתה, טובה. זאת הייתה חוויה יוצאת דופן בראשית שנות השישים! אחיו של משה היה צבי, שכיהן באותן שנים כראש עיריית לוד!
* תמונתו מאתר עיריית לוד
אעלה ראשית מידע מוויקיפדיה: "צבי איצקוביץ (1926 - ינואר 2009) היה ראש עיריית לוד מנובמבר 1965 עד 1978 [במשך 13 שנים!] צבי נבחר לראשונה למועצת העיר הרביעית ולתפקיד ראש העירייה בנובמבר 1965, מטעם מפלגת מפא"י. בדצמבר 1969 הוא נבחר בשנית לראשות העיר מטעם המערך. בפברואר 1974 הוא הצליח להיבחר בפעם השלישית לתפקיד, גם הפעם מטעם המערך. הוא כיהן עד 1977.
כראש עיר הוא הקים והרחיב שכונות, כמו את שיכון חב"ד בעיר. הוא גם היה בקשר טוב עם רבנות חב"ד העולמית. בתקופתו, האוכלוסייה שהגיעה לעיר כבר לא הייתה אוכלוסייה חסרת כל, כמו זו שהגיעה בשנות החמישים. הוא היה צריך לדאוג לאוכלוסייה לצרכים מתקדמים יותר מאשר קורת גג ועבודה בסיסית. צבי איצקוביץ נפטר בגיל 83, אחרי מחלה ארוכה. הוא נטמן בראשון לציון, שם גר בשנות חייו האחרונות. הוא הותיר אחריו רעיה ושני ילדים."

ראש העיר לוד, צבי איצקוביץ, מעניק שי לחייל בודד
[צילום: יד ביד, CC BY 2.5, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=19916579]

השלמת מידע: ביני ובין בתם של אתוקה ומשה איצקוביץ [האח] נשמר קשר. כך יכולתי לדעת היכן נולדו כולם. מסתבר שהם נולדו בכפר Benedikovce, הנמצא במרחק של מספר קילומטרים ממונקץ'. במפקד 1941 נמנו בו 138 יהודים, כ-30 משפחות. אז גם איתרתי את עדותו של אחיו משה (מוזס), שניתנה ל"יד ושם" ב-2003. בשנת 2006 נתן גם צבי (הרמן) את עדותו, בן 80 וכבר לא אדם בריא.

- עדותו של **איצקוביץ צבי**, יליד 1926, **Benedikovce** (Benedykivtsi, מחוז מונקץ'), על קורותיו בגטו Mukachevo, ב- Auschwitz Birkenau, ב- Mauthausen, ב- Ebensee וב-Gunskirchen
https://collections.yadvashem.org/he/documents/5877208

תקציר העדות: בן למשפחה חרדית; לימודים ב"חדר" ובבית ספר; החיים תחת שלטון הונגרי מ-1939; פעילותו של רב קהילת Mukachevo; גירוש למחנות עבודה ליד Mukachevo; החיים במחנות כולל עבודה בשליחויות; הכיבוש הגרמני ב-1944; גירוש לגטו Mukachevo; תגובת השכנים; שוד רכוש; מחלת האם; גירוש ל-Auschwitz; רצח ההורים והאחים; העברה ל-Birkenau בחג שבועות 1944; העברה ל-Mauthausen; החיים במחנה; העברה ל-Ebensee; העברה ל-Gunskirchen; החיים במחנה, כולל עבודה בבניית גשרים; מעצר בצינוק בגלל גניבת אוכל; עזרה לדוד; שחרור על ידי צבא ארה"ב; העפלה לארץ ישראל; הגלייה לקפריסין; עלייה לארץ ישראל ב-1945; כהונה בתפקיד ראש עיריית לוד בשנות השישים.

בנוסף לעדות המוקלטת מילא צבי גם דפי עד, בהם תיעד את משפחתו:
אימא: פרל, ילידת 1900, לבית ליסוביץ; אבא: מאיר-יעקב, 1895, סוחר; נולדו להם 8-9 ילדים, מהם שרדו חמישה. אחרי המלחמה נותרו רק משה, הבכור, יליד 1921 – וצבי.
אחים שנרצחו: יוסף-מרדכי (1924); שמואל-מרדכי; בלה [**בתמונה**].
צבי נישא לחווה ב-1953. עבד תחילה כמזכיר בקופת חולים, כשנתיים.
נולדו להם שני ילדים: הבת – פנינה על שם אימו פרל, הבן – משה.
לאחר פרישתו עבד צבי בהתאגדות בעלי המלאכה.

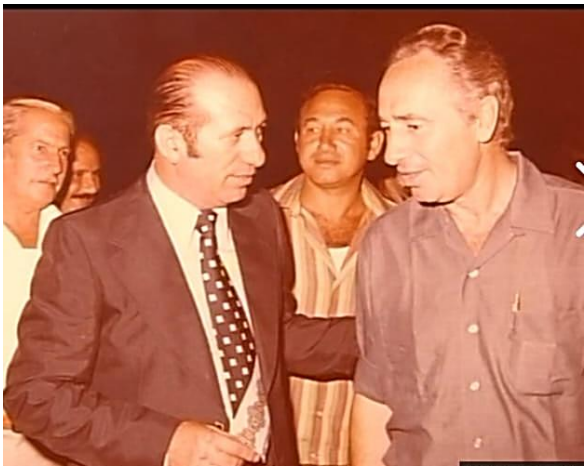

צבי (מימין) בביקור אצל הרבי מלובביץ'

צבי וחווה ביום נישואיהם

צבי איצקוביץ עם שמעון פרס

צבי בטקס עירוני [צילום: By יד ביד, CC BY 2.5, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=18316159

צבי איצקוביץ עם פנחס ספיר

איצקוביץ נושא דברים בחגיגת חנוכת הבית של ישיבת תו"ת בלוד, תש"ל צילום: ארכיון

נפטר ראש העיר שזכה ליחידות מרתקת • מיוחד

בכרכי סדרת ההסטוריה החב"דית "ימי תמימים" מופיעים אזכורים רבים לפעלו של מר איצקוביץ כראש העיר לביסוס והתרחבות שכונת חב"ד בלוד, שנוסדה באותם שנים, בשנת תשכ"

מערכת שטורעם

היום נפטר מר **צבי איצקוביץ**, שהיה ראש עיריית לוד במשך קרוב לעשר שנים, מאמצע שנות הכ"ף עד אמצע שנות הלמ"ד.
מר איצקוביץ היה ידיד גדול של חסידות חב"ד, זכה להתקבל ליחידות אצל הרבי, השתתף בהתוועדויות, ועזר רבות לכל ענייני חב"ד בלוד.

התמונות הן מסרט העדות של צבי איצקוביץ

מתוך אתר חב"דיה: "הנחת אבן הפינה לשיכון התקיימה פעמיים. בכ' באב תשכ"ה הונחה אבן-הפינה

צבי איצקוביץ -ראש העירייה ה-4 בלוד, הלך לעולמו

צבי איצקוביץ, אשר כיהן כראש עיריית לוד במשך למעלה מ- 12 שנים רצופות בין השנים 1965 עד 1978, הלך בשבוע שעבר לעולמו בגיל 83, לאחר מחלה ארוכה.

איצקוביץ נבחר לראשונה למועצת העיר הרביעית ולתפקיד ראש העירייה בנובמבר 1965 מטעם מפא"י ההיסטורית. בדצמבר 1969 נבחר בשנית לראשות העיר מטעם המערך, ובפברואר 1974 הצליח להיבחר בפעם השלישית לתפקיד, גם הפעם מטעם המערך.

צבי איצקוביץ היה ראש עיריית לוד הרביעי במניין, אחרי פסח לב (1950 עד 1959), אלכסנדר קמיל (1959 - 1964), שרגא שוולבה (מפברואר 1964 עד נובמבר 1965).

שינויים רבים עברה לוד במהלך שנות קיומה. בעשור זה השתנו לא רק צורות הדיור ואופי השירותים, אלא גם אופיים של התושבים שהשתקעו במקום, כאשר בעשור הראשון הגיעו ללוד עולים חסרי כול, בעשור השני השתקעו תושבים שנמשכו אליה בזכות המפעלים הגדולים מבוססים יותר מבחינה חומרית. אין ספק שלאיצקוביץ פרק נכבד בדברי ימיה של העיר לוד. כאמור, ביום שישי שבעה, נטמן בבית העלמין הישן בראשל"צ, סמוך לבית בו התגורר בשנותיו האחרונות. בהלווייתו של צבי איצקוביץ ז"ל, ייצג את לוד דובר העירייה, יורם בן ארוש, אשר הניח זר על קברו בשם העיר לוד ועיריית לוד. בדבריו למשפחה ציין בן ארוש כי יו"ר הועדה הממונה, אילן הרר, הנחה לפתוח את ישיבת המועצה הקרובה בדברים לזכרו של צבי, וכי עיריית לוד תפעל להנצחתו בקריאת אחד מרחובות העיר או אתריה על שמו, בטקס אליו יוזמנו בני המשפחה.

צבי הותיר אחריו את רעייתו חווה, שני ילדים, חמישה נכדים ונינה אחת, יבדלו לחיים ארוכים וטובים.

יהי זכרו ברוך.

לתחילת הבנייה, ובפעם השנייה היה אירוע גדול לאחר מלחמת ששת הימים, הרב זושא וילימובסקי פעל בעניין במרץ והביא את חבר הכנסת מנחם בגין, את שר הדואר ישראל ישעיהו, וגם **ראש העיר, צבי איצקוביץ, בא ונשא נאום נרגש."**

בגיליון מס' 14 של 'בכרם חב"ד' (תשרי-חשוון תשכ"ח) מופיעה הכותרת: **"מפתח הזהב של העיר לוד הוגש לכ"ק אדמו"ר שליט"א".** בידיעה נאמר בין השאר:

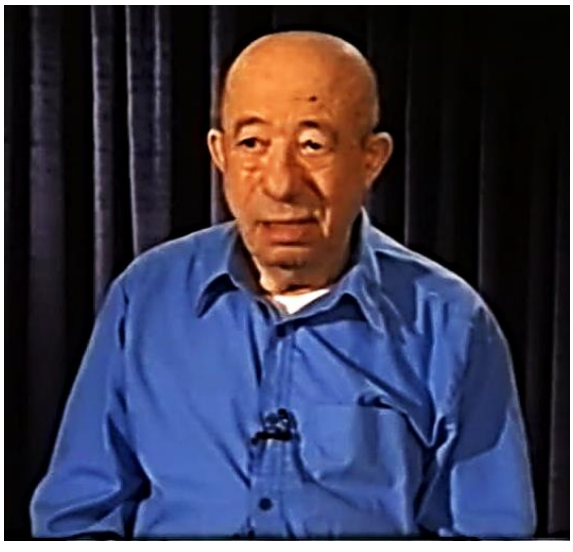
"מר צבי איצקוביץ, ראש העיר לוד, ביקר באחרונה בהיכלו של כ"ק אדמו"ר שליט"א והגיש לו את שי העיר לוד: מפתח הזהב שלה.

"המפתח הוגש לכ"ק אדמו"ר שליט"א לאות הוקרה על פעולותיו להתפתחות העיר, הן מבחינה רוחנית והן מבחינה גשמית. כידוע, נמצאים בלוד מספר ניכר של מוסדות חינוך חב"ד וכן הוקם שם שיכון חב"ד.

"במסיבת קבלת פנים לכבוד מר איצקוביץ שנערכה לכבודו בכפר חב"ד, עם שובו מביקורו בארה"ב, תיאר את פרטי ביקורו והתרשמותו משיחתו עם כ"ק אדמו"ר שליט"א בעניינים שונים. "מר איצקוביץ הבטיח חגיגית את עזרת העירייה להתפתחות מוסדות חב"ד בלוד."

עדותו של האח הבכור, איצקוביץ משה יליד 1921, Benedykivtsi (Benedikovce, מחוז מונקץ'), על קורותיו בפלוגות העבודה בהונגריה, ב- Schattendorf, ב- Graz, ב- Linz, ב- Mauthausen ועוד
https://collections.yadvashem.org/he/documents/4420772

משה איצקוביץ, אחיו הבכור של צבי

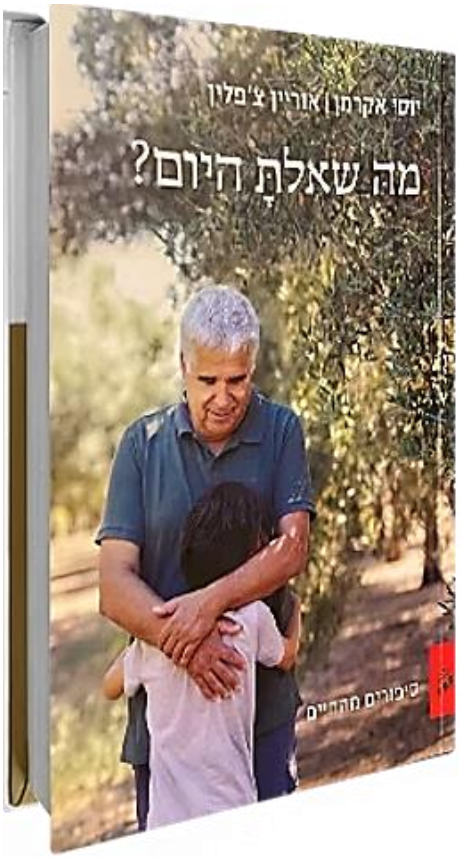

משה כמגוייס בפלוגות העבודה, 1942

אתוקה, אשתו של משה

8. משלנו: אקרמן יוסי (טיאצ'בו)

לפני מספר חודשים העביר לי זאב מילבאואר את תמונת הספר (משמאל), אותו כתב יוסי אקרמן, כשהמידע הראשוני מתייחס לכך שיוסי הוא בן הדור השני - ואימו ילידת קרפטורוס. התחברתי מייד והתחלתי לחפש מידע. מסתבר שהשורשים מגיעים היישר אל **טיאצ'בו [Tiachiv]...** וכי יוסי מתגורר בבית לחם הגלילית, שם התגוררה משפחתו, והוא שכן של קרוב משפחה שלי, חברנו, יוסי יגר. במידע שקראתי על הספר נכתב: "בסופו של כל יום היה אבא שואל אותי שאלה אחת קבועה: **מה שאלתָ היום, יוסי?** רק היום אני מבין את כוחה של השאלה הקטנה הזו, כמה מסרים מקופלים בה. חינוך לסקרנות, ענווה והקשבה לאחר. שאלות רבות כל כך לא השכלתי אני לשאול את אבי, וחידת נעוריו מכאיבה לי". מתוך הבנת חשיבותו של השיח הבין-דורי והשאלות שלא נשאלו, כותב יוסי אקרמן בספר זה סיפורים מחייו - מן האישי אל העסקי. מהקרוב לאדמה ואל הלב ועד לעסקאות ענק עם ארצות רחוקות.

יוסי אקרמן היה נשיא אלביט מערכות במשך 17 שנה. במהלך כהונתו צמחה אלביט מחברה מקומית לחברה רב-לאומית, מן המובילות והמוערכות בתחומה.

משחש כי מיצה את תפקידו החליט לפרוש פרישה מוקדמת ולחזור להיות חקלאי במושב ילדותו ונעוריו, שם נטע כרם זיתים והחל לייצר שמן זית.

במקביל לעבודתו החקלאית הקים יחד עם אופיר דובובי את "אוֹפֶן וָאלי ", רשת מרכזים לחדשנות ויזמות.

נשוי לאירית, אב לארבעה, סב ל-13 נכדים. איש בית לחם הגלילית."

עוד אחזור לספר את סיפורו של יוסי, אך הבה נכיר במעט את סיפורה של אימו, דינה, לבית אדלשטיין, ילידת יולי 1929, מטיאצ'בו. כך נתוודע גם לקורות יהודי הקהילה בתקופה הנוראה של יהדות קרפטורוס - והן לנו, בני הדור השני, שהתמודד עם הורים שורדי שואה, באחריות ובמסירות אין קץ.

אפתח בפרק הראשון מתוך ספרו "מה שאלת היום?"

"כשאני חושב על אמא

שלושים וארבעה קילוגרם, זה היה משקלה של אמי כשהצבא האמריקאי נכנס בשערי מחנה העבודה זלצווידל שבגרמניה.

או שמא עלי להתחיל זאת אחרת: **אמא שלי היא גיבורת חיי.**

עבורי, בנה הבכור, אמי **מסמלת את העם היהודי, עם שחווה את גדול האסונות שידעה האנושות, עם שהובל אל שאול התחתיות של ההיסטוריה.** ואמא שלי, הפרטית, הייתה שם, ילדה צעירה שנתלשה בוקר אחד ממשפחה חמה בת תשעה ילדים, אשר עמדה בנפש ערומה אל מול הרוע האנושי הבלתי נתפס.

אמא הייתה רק בת חמש־עשרה כשהושלכה מקרון הרכבת בשער מחנה אושוויץ, כשראתה בעיני התום של נערה איך אמה ואחיה נלקחים אל תאי הגזים, כשנאחזה בכל כוחותיה באשה שנתנה לה חיים והייתה עבורה דמות אוהבת ומגוננת, ונותקה ממנה באותו רגע נורא בזעקות שבר. כשצפתה חסרת אונים בחבריה מתחננים על נפשם, כשעמדה אל מול ד"ר יוזף מנגלה בעיניים קרועות והבינה באחת כי כל שהיה לה עד הרגע ההוא לא ישוב לעולם. מאותו היום נאלצה אמא להילחם בכדי לשרוד. לצידה הייתה תמיד זהבה, אחותה התאומה. יחד הן שוכנו [ב- C lager] בצריף מספר 16, עם מאות נשים ונערות נוספות, יחד נאבקו על כל פירור לחם, עבור כל פיסת חום אנושי. עד שלא ביקרתי בעצמי באתר אושוויץ-בירקנאו כאדם בוגר, לא יכולתי להבין את התופת, לא יכולתי לשער מה חוותה, ממה קמה ובנתה חיים עבורה, עבורי, עבור כולנו.

מאותו הרגע שבו נעלמה אמה, הכול היה רע ושחור. הקור, הרעב התמידי, הכאב הפיזי, העייפות הגדולה, האימה והגעגוע. בתוך כל זה הגיחה דמות אחת שגם היום, בזקנתה, היא לא שוכחת אותה. זו דמותה של אנקה, קאפו שהופקדה על בנות צריף מספר 16. מתוך עשרות הנשים, הנאבקות כולן לשרוד, היא ראתה את אמא שלי כשהישירה מבט לעיניה. אמא מספרת תמיד איך היו מקבלות חמש דקות בלבד על מנת לרוץ לשירותים, עשרות נשים נדחקות כעדר. מישהו בחר עבורן את הזמן ושאב הנאה סדיסטית מלהביט בהן מתנפלות, נדחפות, מאבדות צלם אנוש. ובתוך כל הגיהינום הזה, הקאפו הצעירה ההיא, במבט חטוף והטיית ראש מהירה כסימן מוסכם, הייתה מאפשרת לאמא שלי, רק לה לבדה, לשהות שם עוד מעט זמן, לשבת לרגע נוסף בצריף השירותים המצחין והמלוכלך. אמא שלי, החלשה והרזה, הייתה מנצלת את רגעי החסד הקטנים הללו, משעינה את גופה העייף אל קיר בית השימוש, ונרדמת.

בתוך השאול הזה, מישהו ראה אותה, מישהו איפשר לה רגע של פרטיות. ואת זה היא בוחרת לזכור.

אמא שלי היא גיבורת חיי, כי שרדה ונותרה אנושית. אני זוכר איך הייתה נוהגת לספר, פעם אחר פעם, על הקור המחריד והרעב הנורא ששררו במחנה, איך היו החיילים הגרמנים – שהביאו את סיר המרק הדלוח והלחם העבֵש - עומדים ומביטים בנערות הנדחקות ונדחפות, מביטים בעיניים ריקות ולועגות.

יום אחד הביאו החיילים את הסיר העלוב, והבנות, כולן כאחת, עמדו מולם רועדות מחולשה ובישרו לחיילים המשתוממים, **"היום לא נאכל, היום הוא יום הכיפורים."** אמא הדגישה תמיד את התדהמה שאחזה בחיילים הנאצים. "ממש היו בשוק," סיפרה בשפתה המתנגנת. היא חשה גאווה גדולה על כי דווקא בעומקה של התהום האיומה הזו מצאו הנשים המיוסרות והרעבות האלה כוח לקרוא תיגר, לעמוד על שלהן. **רוח האדם נקראה אל המערכה - וניצחה.**

מאז אותו יום הכיפורים ועד היום, בזקנתה, היא מקפידה על מצוות הצום ביום הכיפורים.

ימי המלחמה עברו על אמא כשהיא צמודה לתאומתה, זהבה. אמי הייתה קטנה ושברירית מאחותה. זהבה ואמא הן אומנם הבנות הצעירות במשפחתן, אך מכל אחיה - אמי הייתה בת התפנוקים של הוריה.

אמא מעולם לא חדלה מלהתגעגע לסבתי, אמא שלה. שנים הרבה עברו **וצלילה של המלה "אמא" עדיין מעלה בה דמעות.** גם כשילד קורא ברחבי המושב לאמו, משהו נרעד בה וגופה מתכווץ.

בחורף 1945, כשהצבא האמריקאי צעד אל המחנה, היו משקלה ובריאותה של אמי ירודים כל כך, שהרופאים החליטו לשלוח אותה לבית החולים בבודפשט. שלושה חודשים שהתה במתקן הצפוף והעלוב. רוב הזמן ישנה. סוף סוף הייתה לה מיטה משלה, סוף סוף יכולה הייתה לאגור מעט כוח.

כשהשתחררה מבית החולים ואחותה זהבה איתה, נותרו השתיים לבדן בעולם. נערות צעירות שאינן יודעות לאן מועדות פניהן.

פגשתי בחיי ניצולים שהרבו לספר על התופת. **אמא סיפרה מעט מאוד.** פעם, באחד מאותם רגעים נדירים בהם דיברה בקול שקט על המלחמה, היא אמרה כי דווקא אז, בחלל שנפער אחרי הגיהינום, הקריעה והאובדן, דווקא אז הן חוו את הקושי הגדול ביותר. הרחובות העוינים, תחושת התלישות של שתי נערות צעירות ואבודות, ללא כיוון, או בית לחזור אליו. אמי הייתה כאסירה משוחררת, המוטלת אל החלל הלא ידוע והמאיים. מתוך חוסר האונים והייאוש, אמרה אמא, עלתה בליבה מדי פעם המחשבה לשוב אל בין גדרותיו הגבוהים של המחנה. קשה לתפוש, אבל המחנה היה מוכר וצפוי, הייתה זו אֵימה ידועה מראש.

אמא שלי היא גיבורת חיי, כי הצליחה לחפור בזרועותיה הדקות את דרכה אל מחוץ לשאול.

אוניית המעפילים, עמירם שוחט, הביאה את אמא אל חופי ארץ ישראל ומשם נאספה אל קיבוץ מחניים. במהרה הבינה כי **בניה השזופים והחסונים של הארץ החדשה מבקשים להתרחק ממנה ומחבריה. היה עליה לקבור את סיפורה, להסתיר את עברה, ואולי אף להתבייש בו. "נו, ממילא איש לא יאמין," חזרה ואמרה.** הפליטים והנרדפים ששרדו את השואה, למדו מהר מאוד את כל השאלות הנוקבות שאין עליהן תשובה. משום כך, כמוה כאחרים שהיו שותפים לגורלה, בחרה לחתום את פיה; עדיף לא לדבר.

כשהגיעו לארץ מצאו כאן אמי ודודתי **שלושה אחים ואחות**, ששרדו גם הם. שוב הייתה להן משפחה, שוב היה במה להיאחז. עד שנפטרה זהבה בגיל 80, לא נפרדו האחיות. בליבן, באהבתן ובחלקת גורלן תמיד היו יחד.

אמא שלי היא גיבורת חיי, כי על אף שלא עלה בידה להשלים את לימודיה, חוכמת חיים רכשה בשפע. בתבונתו של השורד ידעה כי עליה להינשא בהקדם, ולהקים באדמה החדשה בית, להיות בת המקום. את אבי, ישראל, פגשה במחניים. "הוא היה הגבר הכי חכם והכי יפה מכולם, והוא בחר בי," חזרה ואמרה, ועל כך הייתה גאוותה.

הם התחתנו בחתונה צנועה. לראשונה מזה שנים ארוכות ידעה מעט טוב. אמי הייתה בת שמונה-עשרה ואבי בן עשרים וארבע. לאחר שנתיים נולדתי אני, קיבלתי את שמו של אביה, יוסף. הורי חיו אומנם בדוחק ובצנעה, אבל המשפחה הקטנה שבנתה יצקה בה כוח ותכלית.
כשעברנו למושב מצאה את מקומה, הייתה פעילה חברתית, רכשה ידידות, סייעה לאבא במשק הכפרי, גידלה את אחי, אחותי ואותי, ושמרה עלינו כעל בבת עינה. תמיד ניחנה בהומור מושחז, ובדרכה הייחודית הביטה בעולם ומיינה את בני האדם החיים בו.
אמא סלדה מגנדרנות ומאנשים המחצינים סמלי מעמד וכוח. "גבירים," הייתה מסננת בבוז. ולימים, כשרצתה להטיח בי ביקורת, הייתה גוערת: "אל תהיה גביר, יוסי."
לצד הצִנעה חשובה הייתה לה תמיד האסתטיקה. היא הקפידה בלבושה, ואם מישהו היה מחמיא לה על בגד יפה, הייתה ממהרת להעיר, בליווי תנועת יד אופיינית, "לא עלה הרבה." אם שיבחו אותה על תבשיל מיוחד שבישלה, הזדרזה להדוף, "באמת, לא הרבה עבודה." כל אלה צבעו את דמותה בצבעים מיוחדים, שהיו לחלק ממנה. ומאחורי כל זה, כך חשבתי, נחבאה עדיין אותה נערה בת חמש־עשרה הנאבקת לשרוד.
לאמא שלי הייתה רגישות מיוחדת לאנשים שהגורל התאכזר אליהם. "זאת מסכנה," הייתה מסווגת חברה במושב, ולעומת זאת על אחר הייתה קובעת ללא היסוס, "זה, גביר!" אדם הגורם עוול זכה מייד לאיחול המוכר: "שתיקח אותו הרוח." עליה עצמה, על העובדה כי שרדה באורח נס את השואה, אמרה תמיד בעברית המיוחדת שלה: **"הרוח לא לקח אותי."** אני חושב שאחד הדברים שהיו חשובים לה מאוד כל השנים, היה להיות שווה בין שווים: לא גבירה, אך גם לא מסכנה. לדידה, הניצחון האמיתי הוא ההליכה בתלם, להיות "כמו כולם".
השנים חלפו, המשק פרח, המשפחה גדלה, ונראה היה כי הנה היא מוצאת את מקומה, ואז, בדיוק כשנדמה היה לה שהגיעה אל המנוחה ואל הנחלה, **נהרג אבא בשירות מילואים**. ערב אחד הוא לא שב. אמא הייתה אז בת 46. לצידה אחי יעקב, אחותי הקטנה רחלי, והיה גם משק גדול לשָמר ולהחזיק. אפשר לומר כי הירייה אשר הביאה למותו של אבא שלי, הרגה גם את נפשה.
באותו הלילה הבטחתי לה כי לעולם לא אנטוש אותה. השתחררתי מחיל האוויר ושבתי הביתה, אל המשק. אני זוכר כי כמה ימים אחרי השבעה קראה לי אמא אליה, הביטה בי בעיניים דומעות ואמרה: "מעכשו, יוסי, אתה הבעל שלי." היא הייתה זקוקה לדמות יציבה.
אם עד אותו הרגע הייתי יוסי, הילד שלה, מאותו הרגע הכול השתנה.
אמא שלי היא גיבורת חיי, כי יחד עם העצב הגדול המלווה אותה מאז, דבקה במשפחה שהקימה.
אמא, שגדלה בבית עני, סיפרה תמיד שחלום ילדותה היה שתהיה לה "עגָלה עם בובה", כזו שמעולם לא הייתה לה. בכל פעם שנכדה חדשה או נינה הצטרפה אל המשפחה שלנו, ביקשה אמא כי אקנה, בשמה, מתנה לכבוד הלידה. ובכל פעם כאילו לא שאלתי זאת מעולם, הייתי שואל שוב: "מה לקנות, אמא?" אהבתי לשמוע את תשובתה שהייתה בה מידה נכונה של גאווה: "תקנה לה עגלה עם בובה!"
אמא שלי היא בעיני בת דמותו של העם היהודי. היא ידעה שואה וידעה גם תקומה, אמא שלי היא גיבורת חיי.
דרך אותה החצר שבה שיחקתי בימי ילדותי, אני פוסע עדיין בכל בוקר לביתה. אולי לא אקרא לה כמו פעם, "תוסיפי מים לסיר," אך אני עדיין נרגש למצוא אותה ישובה במטבח הקטן ולהתיישב לצידה, אמא וילד.
אינני נושא כבר את תוארי הכבוד שהעניקו לי החיים, אבל אני נושא בגאווה את כל התארים החשובים עבורי באמת: בעל, אבא, סבא, סבא רבא, אני גם יוסי, הבן של דינה מבית לחם."

אביו של יוסי היה ישראל אקרמן, יליד Komlos, כיום Khmil'nyk, במחוז אירשאבה.

באתר "יד ושם" מה- 13.4.2004 מצאתי את המידע הבא: "ביום ה', 15.4.04 יחנך בבודפשט, הונגריה מרכז תיעוד ומוזיאון לתולדות השואה. לטקס החנוכה הוזמנו נשיא המדינה משה קצב ויו"ר הנהלת "יד ושם", אבנר שלו. טקס חנוכת המוזיאון הנו אירוע ממלכתי בהונגריה ובו ייקחו חלק נשיא הונגריה Frenc Madl וראש ממשלת הונגריה Peter Medgyessy. בטקס יהיה נוכח גם שר האוצר הצרפתי ניקולא סארקוזי (Nicolas Sarkozy), שהוא ממוצא הונגרי. הטלוויזיה הממלכתית ההונגרית תשדר את הטקס בשידור חי **ואף תשלב בו ריאיון מ"יד ושם" של ניצולת השואה דינה אקרמן. הריאיון יתקיים מול קיר הונגריה בבקעת הקהילות ב"יד ושם" כשברקע תמונה מוגדלת של תצלום מאלבום אושוויץ, בו מופיעה הגב' אקרמן."**

דינה אקרמן (ששם נעוריה היה מרגיט אדלשטיין) מופיעה באלבום אושוויץ לצד אחותה התאומה, זהבה אבנרי. התמונות צולמו בסוף מאי, או תחילת יוני 1944. הן מתעדות את הגעתו של משלוח ("טרנספורט") גדול של יהודים מאזור קרפטורוס. התמונות צולמו ישירות על הרציף (ה"רמפה") בתוך מחנה אושוויץ-בירקנאו. בתמונות הספציפיות הללו מתועד רגע הסלקציה שבוצע על ידי קציני ורופאי האס-אס. דינה ואחותה התאומה, זהבה, צולמו כשהן עומדות בשורת הנשים והנערות על הרציף, מיד לאחר שירדו מהרכבת המזוהמת והצפופה.

התמונה שבה מופיעה דינה אקרמן היא אחת התמונות המרכזיות והגדולות ביותר באלבום. בשל **חשיבותה ובהירותה, היא נבחרה להיות מוצגת כתמונת ענק מוגדלת על "קיר הונגריה" בבקעת הקהילות ביד ושם.**

דינה ב"יד ושם" ליד תמונה ת/1337 בה זוהו במשפט אייכמן היא ואחותה זהבה (עומדות מימין).

התמונה הוצגה על ידי עו"ד גדעון האוזנר במשפט אייכמן (1961)

מתוך הספר "הרוח לא לקח אותי": "כך אפוא קרו הדברים: מיד עם רדתם מהרכבת הופרדו הגברים מהנשים והילדים. דינה וזהבה נאחזו באימן, סירבו להיפרד. ...אסיר יהודי, שהיה במקום, גילה תושייה ואומץ לב והפריד את התאומות מאימן. ...הוא גם דחף אותן אל מחוץ לשורה וצרפן, באין רואים, לקבוצת נשים שכבר עברו את הסלקציה, נבחרו לחיים וצעדו בסמוך, כלומר, בזכותו הן עקפו את הסלקציה הראשונה שלהן.

...ייתכן שהיו נמלטות כך או כך מגורלם של 'תאומי מנגלה' כיוון שהיו מאוד שונות זו מזו וממראה העיניים לא ניתן היה ללמוד על היותן תאומות, אך פעולתו זו גם מילטה אותן מהצורך לפגוש פנים אל פנים את המפלצת. דינה זכתה להמשיך, לעת עתה, את חייה – **'הרוח לא לקח אותי'** היא אומרת, חוזרת בעברית על ביטוי שמקורו, כנראה, בהונגרית.

...למרבה האירוניה, תמונתה באלבום זוהי אחת התמונות הבודדות שיש לדינה מנעוריה. כיום מוצגת התמונה במוזיאון 'יד ושם', שם הופתעה דינה לראותה כאשר הוזמנה לחנוכת המוזיאון."

בספר "תפוח" על בני קהילת טיאצ'יב כתוב על אביה של דינה: "אברהם-יוסף נולד בשנת תרמ"ו [1885-86]. פרטים על דברי עידוד שהשמיע באוזני היהודים בימים הקשים של שלטון הרשע – רשומים, אך עדיין לא ערוכים". ילדיהם היו: טובה [עלתה ארצה כחלוצה בחורף 1934-5], שושנה [בארה"ב], שלום [ניצל בטביעת "פטריה"; אשתו ובתו טבעו], יהודה-צבי [ניצל מפלוגות הכפייה ב-Bohr, יוגוסלביה; עלה ארצה], סאסא [נפטרה בילדותה], אשר/אנשל [ניצל ועלה ארצה], התאומות זהבה ודינה, שמשון – נהרג בבירקנאו.

דינה אקרמן (מימין) ואחותה, זהבה, משמאלה, בירידה מהרכבת באושוויץ 1944 (צילום: ארכיון "יד ושם")

דינה נפטרה ביולי 2018 והותירה 3 ילדים: יוסי, יעקב ורחל (קפלן), נכדים ונינים.
יוסי העלה לפייסבוק שלו תיעוד מיולי 2019, שכותרתו: **דינה אקרמן: יום השואה הראשון שלנו בלעדיה**
https://www.facebook.com/watch/?v=331272700916700

דינה אקרמן ליד האנדרטה
לזכר הנרצחים בשואה
בבית לחם הגלילית,
שם התגוררה המשפחה

הספר יצא בשנת 2020

דינה יושבת שלישית משמאל; זהבה שנייה מימין. התמונה נשלחה מטייץ' לאחות טובה שעלתה לארץ ישראל. דינה וזהבה היו בנות 8 או 9-10, ילידות 1929, כך שהתמונה צולמה סביב 1938. בית הספר היה צ'כי ולפני כן – הונגרי.

- **תמונה משנת 1938 מבית הספר הצ'כי בטיאצ'בו. אולי מי מכם יזהה בה את מישהו ממשפחתו?**

ועתה אחזור אל יוסי אקרמן, אל דברים הרשומים בערך על שמו בוויקיפדיה, משם אצטט מידע:
" יוסי אקרמן נולד בישראל בשנת 1949. סיים לימודי תיכון במגמת אלקטרוניקה בבית הספר המקצועי בסמ"ת בחיפה. במסגרת העתודה האקדמית קיבל תואר ראשון בהנדסת אווירונאוטיקה מהטכניון בחיפה.
שירת בחיל האוויר כמהנדס במרכז ניסויי טיסה.
בעקבות מות אביו סיים את שירותו בשנת 1975 בדרגת רס"ן, על מנת לנהל את המשק החקלאי של אביו במושב בית לחם הגלילית.
בשנת 1982 הצטרף ל"אלביט מערכות" וכיהן בתפקידי ניהול, בהם סגן נשיא בכיר ומנכ"ל חטיבת מערכות ההגנה, מנכ"ל חברת הבת EFW בארצות הברית, סגן נשיא בכיר בחטיבת התפעול, וסגן נשיא בחטיבת מערכות קרב מתקדמות החל מ-1989.
בשנת 1996 **מונה לנשיא ומנכ"ל "אלביט מערכות"**, שימש גם יו"ר קבוצת אלישרא (שנרכשה על ידי אלביט מערכות) ויו"ר ודירקטור במועצות המנהלים של חברות נוספות בקבוצת "אלביט מערכות". במהלך כהונתו הוביל רכישה של חברות רבות בידי "אלביט מערכות".
באוגוסט 2012 הודיע על כוונתו לפרוש מתפקידו בסוף מרץ 2013. מיקי פדרמן, יו"ר הדירקטוריון של "אלביט מערכות" עמד על תרומתו של אקרמן לחברה: **'תחת הנהגתו, הגדילה החברה את הכנסותיה עשרות מונים וצמחה מחברה מקומית בעיקרה, למובילה גלובלית בתחום העשייה הביטחונית. ליוסי חלק גדול בהישג זה בזכות החזון האסטרטגי, איכויות הניהול וההבנה העסקית'.**
אקרמן גדל ומתגורר במושב בית לחם הגלילית, נשוי ואב לארבעה.
שימש, בהתנדבות, כיו"ר "שותפות 2000" - ארגון שהוקם על ידי הסוכנות היהודית והקהילה היהודית בדטרויט, לתמיכה בפרויקטים בגליל. כמו כן הוא יו"ר הוועד המנהל של "השומר החדש" וחבר ועדת ההיגוי של עמותת עמותת "לב ח"ש", הפועלת להעניק סיוע לשכבות מוחלשות בחברה הנתונות במצוקה בתחום הכלכלי, הבריאותי והנפשי.
בשנת 2009 הוענק לו תואר דוקטור לשם כבוד מהטכניון.
במאי 2014 מונה לחבר הוועדה לבחינת תקציב הביטחון ("ועדת לוקר).
במאי 2023 היה שותף להקמת המיזם החברתי "הסיפור המשותף", שמטרתו לאחד את הקרעים בחברה הישראלית."

כתבה ב- Ynet מ-3.10.2020, / יעל ורצר, ממנה אשלים מידע: **"המנכ"ל שחזר לחקלאות: ישראל היא לא סטארט אפ ניישן, היא סטארט אפ סיטי ת"א. יוסי אקרמן, מנכ"ל אלביט לשעבר, החליף ניהול 10,000 עובדי אלביט בגידול 3,000 עצי זית בבית לחם הגלילית: "המדינה מתעללת בחקלאות". הוא פתח רשת מתחמי עבודה בצפון: "משאת נפשם של ההייטקיסטים היא לעבור לתל אביב"**

אקרמן, הבכור מבין שלושה ילדים, נולד בתל אביב, ומ-1956 ועד היום מתגורר במושב שבצפון הארץ. הוא נשוי לאירית, שהייתה שכנתו מאז ילדותו, וארבעת ילדיהם ו-13 הנכדים מתגוררים בסמוך להם. הוריו, הוא מספר, הגיעו לבית לחם הגלילית לאחר שאביו ראה מודעה של תוכנית הכשרה למורים ביישובי ספר, והגיע למקום כמורה. "החלום של הוריי היה להיות חקלאים. לכן כשהתפנה משק הם קנו אותו וגידלו בו תרנגולי הודו, ירקות ומטעי פרי. במציאות הזו גדלתי ולערכים אלו חונכתי".

ב-1975 נהרג אביו של אקרמן, שגם היה ניצול שואה, כשהיה בן 52, במהלך שירות מילואים. ליוסי, הבן הבכור, באותה תקופה רס"ן בחיל האוויר, היה ברור שהוא ממשיך את המשק. הוא השתחרר, לקח את המושכות, ועם אחיו הפך את המשק למתקדם ורווחי

יוסי אקרמן בנאסד"ק (צילום: אלביט)

*** איך הופך חקלאי לנשיא ומנכ"ל חברה, שמפתחת ומייצרת נשק ואלקטרוניקה לתעשיות בטחוניות?**

"חברים שכנעו אותי לקחת חצי משרה באלביט, בפרויקט הלביא", הוא משיב בחיוך. "בהתחלה חילקתי את זמני בין שתי העבודות: במשק בשעות הבוקר, ואז מגיע לאלביט. לאחר כמה חודשים הבנתי שאני חייב לבחור, מסרתי את המשק, ונשארתי באלביט עד לפרישה".

תחת ניהולו של אקרמן החברה נסקה.

יוסי אקרמן ושמעון פרס, במסגרת תפקידו באלביט (צילום: אלביט)

באותה תקופה אלביט רכשה כ-50 חברות, בין היתר, והגדילה את מצבת העובדים מ-1,200 (המספר שהיה בעת תחילת כהונתו של אקרמן) ללמעלה מ-10,000.

*** עם נתוני הצלחה כאלו, למה לעזוב?**

"כשהגעתי לגיל 60 הבנתי, שיחד עם צוות נפלא, שינינו את אלביט מקצה לקצה. רציתי להפוך אותה לחברה טכנולוגית בינלאומית שתתרום לכלכלה הישראלית? זה קרה. באותה נשימה גם הבנתי שבגיל הזה יש עוד דברים שאני רוצה לעשות, וזה הזמן. החלטתי שהגיע הזמן **שאתרום לצפון הארץ, לחקלאות שהולכת ונהרסת, למשפחה, שאכתוב ספר, ואתרום למדינה בדרך נוספת**. במשך שלוש שנים תכננתי את הפרישה, ובגיל 63 פרשתי.

עשו לי מסיבה יפה, ושמחתי שאני עוזב בזמן שעוד רצו שאשאר. דאגתי גם למחליף, לבצלאל מכליס, שהוא לא פחות טוב ממני. היה לי ברור שלאחר הפרישה אני חוזר למשק".

*** מעבר קל?**

"לא פשוט. חזרתי למושב לאחר עבודה תובענית באלביט, וראיתי דברים שלא ראיתי קודם. הבנתי שאנחנו פוגעים באחד החוסנים העיקריים שלנו: באדמה עליה אנחנו יושבים. **הדרך הכי קלה לשמור על המדינה היא באמצעות החקלאות, שהרי המדינה שייכת למי שדורך עליה ומעבד אותה**. לצערי, המדינה מתעללת בחקלאות ובחקלאים. יש לי הרבה חברים חקלאים, הגיל הממוצע שלהם הוא 70. הורים מייעצים לילדיהם לא להיות חקלאים. רציתי לעזור להחזיר את הכבוד והיכולת להתפרנס לחקלאים ולחקלאות.

יוסי אקרמן בבית הבד של המשפחה בבית לחם הגלילית (צילום: עדי הלמן)

בהמשך נטענו 3000 עצי זית, נסענו לחו"ל ללמוד מהטובים איך מגדלים נכון כרמי זיתים ואיך מפיקים שמן זית איכותי. כשחזרתי, פתחתי בית בד שכל המשפחה עובדת בו. אין לנו מזה רווחים גדולים, אבל העשייה ממלאת אותנו".

*** בצד נטיעת הזיתים, נראה שהחיידק הה־ייטקיסטי לא עוזב אותך. ביחד עם היזם והמשקיע אופיר דובובי, הקמתם את רשת OpenValley.**

"נכון. זו רשת שמספקת ביקנעם, רמת ישי, קיסריה אשדוד והגליל העליון מתחמי עבודה ליזמים, חברות הֶזנק ומובילי חדשנות, ומסייעים להם בעזרת שיתופי פעולה ונטוורקינג, מנטורינג ותמיכה במימון ופיתוח עסקי.

משפחת אקרמן במשק הזיתים (צילום: עדי הלמן)

יש חברות שהגיעו אלינו עם רעיון, אבל ללא יכולות ארגוניות וכלכליות והיום הן חברות גדולות ומבטיחות.

פתחנו את זה בצפון, כי כולם מדברים על זה שישראל היא סטארט-אפ ניישן, רק שלשם הדיוק צריך לומר, שישראל היא סטארטאפ סיטי תל אביב. 90% ומעלה מההיי-טק נמצא ברמת החייל או בהרצליה פיתוח. משאת נפשם של הייטקיסטים זה לעבור לתל אביב. רציתי להשאיר יזמים ומוחות טובים בצפון, שיעבדו פה, ויישארו לגור בעפולה, בקיבוצים ובמושבים שבצפון. נכון להיום כבר פועלות ב-OpenValley כ-130 חברות, ומנענו הגירה שלילית מהצפון לתל אביב. יש אנשים שהגיעו אליי לפני ארבע שנים ולא היה להם מה לאכול, והיום הם מצליחים ומאושרים".

קישור לכתבה ב- Ynet: https://www.ynet.co.il/economy/article/B1kIZnZ8P

עוד פעילות של יוסי היא בארגון **"השומר החדש"**, שם הוא אחד מחברי הוועד המנהל. באתר שלהם הם מגדירים את זהותם ותפקידם: "ארגון השומר החדש פועל מתוך שליחות עמוקה לחזק את העורף החקלאי-קהילתי של ישראל לאתגרי הציונות של דורנו.
אנחנו יוזמים, מובילים ומפעילים מהלכים רחבי־היקף בכל רחבי הארץ: מחיזוק החקלאות והבטחת ביטחון המזון, דרך יצירת נוכחות אזרחית בשטח ושמירה על אדמות הלאום, ועד פיתוח מסגרות חינוכיות שמצמיחות את הדור הבא של המנהיגות הישראלית.
פעילותנו נעה מהשטח החקלאי אל השטח הערכי:
מעבודה לצד חקלאים ומהגנה על קרקע ומרעה ועד בניית קהילות, הקמת תוכניות מנהיגות, הקמת יישובים וגרעיני נח"ל, מכינות, תוכניות שנות שירות ועוד, שמטמיעות אחריות, ציונות וערבות הדדית.
אנו פועלים יום ולילה כדי לחזק את עוטף ישראל והפריפריה, לחיזוק ותמיכה בחקלאים בעת משבר ובשגרה ולהצמיח דור צעיר שמוכן לקחת אחריות ולפעול למען מדינת ישראל."

איריס יוגב מארחת בפודקאסט את יוסי אקרמן, אותו היא מגדירה **"כוכב הצפון"**. מוזמנים להאזין בקישור:

https://www.irisyogev.co.il/%D7%A4%D7%A8%D7%A7-14-%D7%9B%D7%95%D7%9B%D7%91-%D7%94%D7%A6%D7%A4%D7%95%D7%9F-%D7%99%D7%95%D7%A1%D7%99-%D7%90%D7%A7%D7%A8%D7%9E%D7%9F/

כתבה: רותי פיקסלר.
לתגובות: 050-5643299 ruthfixler@walla.co.il
סייעה בתרגום לאנגלית: גיטה ברקוביץ